

Hoofdstuk 7 : Conclusies

“Waar het op aankomt”

Eigen notities na afloop van lectuurstudie en diverse gesprekken met gemeenteleden e.a.

7.1. Vragen die ik had en die ik tegenkwam

In het voorwoord staat kort beschreven wat mij heeft bewogen tot het doen van deze studie in mijn studieverlofperiode. Hieronder som ik van daaruit de nodige vraagpunten op :

- Welke pijnpunten rond kinderloosheid kom ik tegen ?
  1. Welke pijnpunten m.n. in het circuit voorafgaande aan de komst van een kind in het gezin?
  2. Of ook het helaas-niet-komen van een kind in een relatie !
  3. Welke pijnpunten bij de kinderen op het moment dat ze deel uitmaken van het gezin?
  4. Welke pijnpunten in dat stadium bij de ouders, of ook de mede gezins of –familieleden ?
  5. Hoe zit het met de kosten bij de verschillende wijzen van handelen om een kind binnen het gezin te mogen opvoeden ?
  6. Welke eisen worden soms gesteld en hoe terecht of onterecht voelt dat aan ?
  7. Vragen rond een andere regelgeving ?
  8. Enkele ethische kanttekeningen wellicht
  9. De pastorale kant van de zaak

Hier onder zullen de aspecten die hier opgesomd zijn aandacht krijgen, echter niet keurig achter elkaar, maar geïntegreerd.

7.2. Antwoorden die ik meen gevonden te hebben

7.2.1. PIJNPUNTEN VOORAF

Ongekend groot en pijnlijk blijkt het leed bij mensen die in een zeker stadium van hun relatie dolgraag een zwangerschap wensen maar waarbij van maand op maand er steeds maar weer duidelijk wordt dat het nog (steeds) niet aan de orde is. Naarmate de maanden verstrijken neemt de spanning in hun lichaam en geest toe, waardoor ze misschien zelfs daardoor, een bevruchtingproces lijken te kunnen tegenstaan. Zij gaan door een ‘hel’ en voelen zich vaak onbegrepen !

Die ‘hel’ voelt des te pijnlijker wanneer de sociale omgeving ondoordacht (onbesuisd) en gevoeld laagdunkend opmerkingen maakt in de geest van “wordt het niet eens tijd dat...”, of “wij nemen nu een kind, want ...”, of “als jullie later kinderen hebben zul je ook wel merken dat...”. De vanzelfsprekende veronderstelling in spraakgebruik rond het hebben of krijgen van kinderen kan dan enorm pijn doen.

Die sociale omgeving kan soms, bewust of onbewust, immens hard oordelen en spreken. Spreken in de geest van “die mensen zijn egoïstisch, want kiezen niet voor een kind!” of “jullie hebben het makkelijk, want jullie hebben geen kinderen!” of “ja,...jullie kunnen doen en laten wat je wilt!” of “je kunt mijn kinderen wel meenemen op vakantie, dan hebben wij ook eens even rust!” Het snijdt je door de ziel !!

Wanneer het allemaal tegen zit rond het krijgen van kinderen voelen momenten van dopen in de kerk, sommige aandachtsmomenten rond kindernevendienst, maar ook te eenzijdig bezig zijn met moeder- of vaderdag, of ook Sinterklaas, als bijtend. Het wordt dan enorm gewaardeerd wanneer er op zulke momenten toch ook aandacht is voor hen voor wie de kinderwens niet zo makkelijk vervuld wordt. Het benoemen en de erkenning kan al helpen.

In die zin is er ook al volop waardering geuit voor het feit dat er binnen de kerk in een studieverlof ruimte genomen werd om met dit onderwerp intensiever bezig te zijn.

Het uitblijven van zwangerschap wordt toch, ook al leven we vandaag met een andere theologie dan dertig jaar geleden, nog steeds gevoeld als: “wat bedoeld God hiermee”, “heb ik iets fout gedaan in mijn leven”, kortom “hoe kan ik dit rijmen met mijn geloof ?!

Vanuit de tegenhanger, de optiek van het wel kinderen krijgen, en het ervaren van wat dan wel genoemd wordt, “kinderzegen”, soms aangeduid met “kinderen worden aan je toevertrouwd” of “- zijn een signaal van de Schepper”, etc. is vorenstaande ook wel te begrijpen. Het brengt mensen soms in geloofsconflict en in grote moeilijkheden. Relaties kunnen er op stuk lopen.

Ook de factor gebed en gebedsverhoring kan hier de balans naar twee kanten doen uitslaan. God hoort toch als je Hem bidt, waarom verhoort Hij dan mijn vurigste wens niet ? En gevoed door de omgekeerde ervaring, waarbij mensen hun zwangerschap en kind vertalen als een gebedsverhoring, wordt ook dit een pijnlijk (geloofs-)moment. Mensen gaven aan bijbelverhalen als die van Eli en Hanna ,Abraham en (de hoogbejaarde) Sara , of ook Hagar, e.d. niet aan te kunnen horen, of in het rooster mee te kunnen lezen. Te pijnlijk en confronterend.

Mensen werden boos op God. En die gevoelde boosheid zat hen weer in de weg, want mag je wel boos zijn op God? Je hebt toch geleerd dat God wel weet wat goed voor je is ? En zo draait een mens zichzelf vast. Meestal kwam er na enige tijd op geloofsgebied toch wel weer een zekere rust.

Onderwijl wordt het als heel dubbel ervaren dat mensen die een aantal biologisch eigen kinderen hebben ,vervolgens een adoptieproces instappen, uit soms ideële overwegingen. Het aantal wereldburgers zou dan verder niet onnodig toenemen en daarnaast help je misschien een kind door het meer levenskansen te geven. Maar ouders, die geen kinderen hebben, en willen adopteren, voelen dit haast als kansafname of concurrentievervalsing. Waarom zij de luxe van ‘nog-een-kind’ en wij daardoor relatief minder kans op (snel) een ‘kind-in-ons-midden’ ?

Die ‘waarom vraag’ doemt ook steeds maar weer op wanneer kinderloze tweetallen om zich heen soms bepaalde gezinnen ongebreideld in kindertal zien groeien, terwijl ogenschijnlijk de mogelijkheid tot het bieden van een goede toekomst aan die veelheid aan kinderen soms zeer beperkt aanwezig is. Zwanger raken en kinderen krijgen laten zich niet sturen zoals een 2^e auto kopen of een vleugel aan je huis bouwen. Het eerste heet immaterieel ,het tweede materieel. Het tweede is daarom door de overheid regelbaar, het eerste niet of nauwelijks. In sommige landen geldt een ontmoedigingsbeleid, of ligt er een apart soort moreel verbod op ‘al-maar-kinderen-krijgen’, maar anderzijds was het de R.K.-kerk van nog niet eens zoveel decennia geleden die juist aandrang op een groot kindertal. De wereld steekt vreemd

in elkaar! Soms zou je wensen dat de staat in Nederland (en elders) legale en rationeel reële middelen had om in te grijpen in de ontwikkeling van te omvangrijke gezinnen. Anderzijds behoort dat aspect toe aan het private leven, en ligt het ethisch binnen de sfeer van de overtuiging, het geweten, het onaanroerbare. In China, zo hoorde ik onlangs, is paal en perk gesteld door ieder echtpaar te remmen tot maximaal één nakomeling.

Zou er regelgeving van overheidswege kunnen bestaan, bv. door uitblijven van kinderbijslag na het 4e kind, of door belasting betalen over het vijfde, zesde etc. kind, waardoor tomeloze groei van gezinnen wat beperkt en gecoördineerd wordt? Of is ook dat een te ver ingrijpen in het privé-leven, of in de hand Gods ?

Zouden ouders, die een zoveelste kind in hun midden wensen of 'laten komen', ook wel eens denken vanuit het aankomende kind, zo vroeg een geïnterviewde zich af ? Een kind wil een 'welkom' thuis hebben, een setting waarin het zich als volwaardig en kwalitatief mens kan ontplooiën. Is dat altijd aan de orde ?

Kinderen krijgen is een scheppingsgegeven, zo klinkt het (bijtend soms), en tweetallen die dat niet direct gegeven is worden er soms onheus vreemd op aangekeken.

"Je bent veroordeeld voor het leven", stelt iemand, want door je intense familiecontacten waar her en der wel kinderen, klein – en achterkleinkinderen zijn blijf je met de pijn geconfronteerd worden. Het is soms alsof de pijn met de jaren nog erger wordt, in plaats van minder, ook al heb je het feit als een gegeven moeten en leren accepteren.

"Veroordeeld voor het leven!" ook in die zin dat er voor jou straks geen kinderen en kleinkinderen zullen zijn die op hun beurt en hun tijd wat extra voor jou zullen zorgen. Het is toch ook de 'zin van het leven', voegt iemand je toe, dat je nazaten voortbrengt, en anderen opvoedt tot volwassenheid! Zo gaat de scheppingslijn voort. En dit soort denken vergroot onderwijl je pijn.

En als je dan alles hebt geprobeerd, en tot een samen bepaalde grens bent gegaan, en nieuwe methoden die zich ineens aandienden ook nog hebt onderzocht of doorleefd, en je stopt ,dan is dat moment een 'hel'. Vijf, zes, zeven of tien jaren, gedokterd en gehoopt, en het loopt toch op 'nul' uit. Dat besef vergt wat van mensen !

Er zou in de kerk voor deze gegevens meer aandacht en begrip, meeleven en liefde moeten/mogen zijn. Rust er een taboe op dit soort lijden? Is het onderwerp ondergeschoven, weggedrukt, onbespreekbaar, te kwetsend ? Breek het open en deel met elkaar ! Het is goed om samen de pijn (nog eens) door te maken. Misschien wordt je wankelende geloof dan weer wat sterker en ervaar je steun. Nee, dit proces is een eenzame strijd, je voelt je vaak onbegrepen.

En wat een pijn geeft het wanneer je dan om je heen ontdekt hoe makkelijk er over abortus gesproken lijkt te worden, of hoe makkelijk er soms ook daadwerkelijk mee omgegaan wordt !? Hadden ze dat kind maar gedragen tot voldragenheid en dan aangeboden in het adoptiecircuit. Natuurlijk kleven ook hier problemen aan rond psychische pijn bij de zwangere a.s. moeder, hechting etc. maar vaak voelt het toch alsof het item te makkelijk behandeld wordt.

En geboorteregeling handelt altijd over het niet-komen van kinderen op ongewenste momenten en wordt minder verstaan als het wel-komen van kinderen op gewenste momenten. Waar de één makkelijk over spreekt is voor de ander een pijnpunt aangeroerd. Konden zij maar wat regelen ten gunste van hun kinderwens!

Sommigen overwegen en overwegen maar komen niet tot de keuze of het besluit van de adoptie, ook niet nadat allerlei andere mogelijkheden 'geprobeerd zijn'. Als reden

klonk ergens : "Tijdens mijn jeugd, op school, pleegden in korte tijd twee geadopteerde kinderen zelfmoord!", het maakte de constateerder bang en ongerust, voelt een geadopteerd kind zich hier wel ooit helmaal thuis ?

Anderen komen niet tot adoptie omdat de weg te lang is, en te veel vol hobbels, en omdat de kosten toch onverhoopt hoog (moeten) uitvallen. Vele jonge tweetallen sluiten een flinke lening af, maar hoever moet je gaan ? Waarom geen steun via andere circuits !

7.2.2. PIJNPUNTEN ONDERWEG IN HET PROCES

- En als er dan geen zwangerschap optreedt en een normale vruchtbaarheid met het 'normaal' krijgen van kinderen voor een tweetal (naar de mens gesproken) niet aan de orde is, en er om die reden al een lange weg is afgelegd, en veel pijn geleden is, dan kiest een aantal van die tweetallen voor een andere route om toch de kinderzegen, als die term nog even vallen mag, binnen hun relatie te mogen genieten en aan die levensopdracht als tweetal of ouders te mogen of kunnen voldoen.

- In theorie staat er dan een aantal wegen open, en elk van die wegen heb ik in de gedane studie wat verder onderzocht. Te denken valt natuurlijk aan adoptie, maar anderen kiezen voor pleegzorg, of voor IVF of verkiezen een draagmoedersituatie. En weer anderen volstaan met een financiële adoptie van een kind in de derde wereld (of dichterbij). Maar de pijn blijft, want deze keuze is toch een keuze 'uit de nood geboren!'

IVF

Om toch een 'kind-van-eigen-vlees-en-bloed' te hebben stappen tweetallen het circuit van de IVF (of de ICSI, zie ook rapport Hoofdstuk 3) in. Een lange en onzekere weg ligt open. Allerlei onderzoeken moeten gedaan worden. Teleurstellende berichten moeten geïncasseerd en verwerkt worden, of soms ook hoopvolle of verwachtingsvolle berichten. Een tweetal leeft in die periode onder enorme spanning en druk, hetgeen wellicht door de (vertrouwde) buitenwereld opgemerkt kan worden (soms zonder dat die weet waardoor die spanning komt). Het vraagt , zo mogelijk, van je sociale omgeving krediet, ruimhartigheid, begrip, en warmte. Op de meest ongelegen momenten meldt een partnercollega zich ineens afwezig, en tegenvallende berichten kunnen het humeur op 'grauw' zetten.

Het IVF - proces is een proces dat lange adem vraagt, vertrouwen in een goede afloop, doorzettingsvermogen etc. Het vraagt wat van een mens, moreel en fysiek. Allerlei onderzoeken, die soms pijnlijk zijn. Op gelegen of ongelegen momenten paraat zijn omdat de natuur van je lichaam dan optimaal is. Zaad leveren op bestelling. Geduld hebben van keer op keer. Je hoofd breken over de vraag of je nog langer doorgaat of niet.

En als er dan gunstiger situaties zich aftekenen dan je buigen over de mogelijkheid van de komst van een meerling. Je afvragen of je meer kinderen ineens van harte kunt ontvangen, kunt bergen, kunt dragen, kunt verzorgen. Maar ook omgaan met de keerzijde van deze vraag nl. de afweging of je een bevruchte eicel evt. mag afdanken of terzijde leggen.

Sowieso komt de vraag op wat je met pril ontstaan leven, in die allereerste fase , in die ontluikende (start-) kiem mag doen of niet doen. Ethische kwes- ties rond wat

mag en wat niet mag, naar jouw overtuiging, tekenen zich af. De vraag 'wat is leven', of 'wanneer is er sprake van leven', komt naar voren.

En voor sommigen komt die afwegingsvraag al eerder om de hoek. Want binnen rechts-orthodoxe kringen rijst van meet af de vraag of je in mag grijpen in wat de natuur niet spontaan geeft. Is dat God voor de voeten lopen, of op Gods weg treden? Of is het dankbaar gebruik maken van de zegen van de ontwikkeling van een verfijnde medisch-technische wetenschap, ontwikkeld binnen het brein van mensen dat van God gegeven heet?

Het is goed om met lotgenoten te kunnen praten die hetzelfde doormaken of doormaakten; tweetallen, die in een IVF circuit zaten, merkten ook zelf hoe de ontmoeting met lotgenoten voor anderen soms weer bemoedigend of helpend en van waarde was.

Wat de IVF ontwikkeling bij een tweetal teweeg kan brengen vindt u in een serie dagboeknotities opgenomen in Bijlage IX. Gevoelig, indrukwekkend, verlangend, hopen, warm,...vol zorg,..en blijdschap!

Los van alle emotionele en technische barrières werpt de staat recentelijk ook een financiële barrière op, al is die wellicht niet zo groot als bij andere wegen om een kind in je gezinsmidden te krijgen. Niet alle medische kosten kunnen meer door de ziektekostenverzekeraar vergoed worden; er zijn strengere eisen geformuleerd. Het is goed je daarover tevoren te laten informeren. De kosten kunnen enorm oplopen!

Een vervolg stap of fase verder binnen de IVF, die eventueel te nemen is, is de eicel donatie, of werken met donorzaad. Recentelijk zijn hieraan echter door de overheid ook weer nieuwe eisen verbonden, in de orde van geen-anonimiteit rond de donor, hetgeen de zaak bemoeilijkt. In deze gevallen spreek je niet meer over een situatie van 100 % eigen vlees-en-bloed, maar bv. 50 %.

Welgemeende belangstelling van vrienden, familie en bekenden wordt soms in stijgende mate toch ook als moeilijk ervaren. Wat moet je steeds zeggen of rapporteren. Welke pijn doet jouw antwoord steeds weer aan jezelf? Een kaartje, een bloemetje, een warm gebaar, dat maakt het je soms makkelijker.

ADOPTIE

- In theorie is adoptie altijd een vorm van hulpverlening waarbij vanuit het te adopteren kind gedacht moet worden (uitvoerige informatie, lees Hoofdstuk 2 van het rapport). Dat kind heeft elders geen goede (overlevings-of) levenskansen en verdient daarom betere zorg in een andere setting, bv. in een ander gezin waarin men hem/haar adopteert. Zo ontstond adoptie en is het in aanvang bedoeld. Maar gelukkig snijdt het mes aan twee kanten en zijn ook ouders met deze hulpverlening gediend omdat zij dolgraag een kind in hun gezin hebben.

- De keuze voor adoptie wordt vaak ervaren als de beste of meest volwaardige vorm van 'voor kinderen kiezen' wanneer gebleken is dat zelf zwanger worden, normaal of via IVF (of andere hulp uit het paramedische circuit), toch niet mogelijk is. Waarom het meest volwaardig? Wel, omdat het kind helemaal aan je wordt toevertrouwd, je achternaam krijgt, erfgenaam wordt, en achtergronden als ouders e.d. soms volmaakt onbekend zijn, laat staan invloedrijk. Bovendien kan vaak een kind al in het prille begin 'je eigen' worden zodat het heel compleet voelt.

- Dat complete gevoel vertaalt zich ook in wat je wel hoort of leest bij adoptie: ouders voelen, op het moment dat alle barrières genomen zijn en hen, vanuit het verre vreemde een kind is toegewezen, zich a.h.w. zwanger, ja, letterlijk, in verwachting. Een zelfde onrust en gloed maakt zich van hen meester. Nu gaat het

gebeuren, binnenkort. Het hoge woord is er uit, het is nu wachten en ontvangen. En alles wordt in gereedheid gebracht, zoals anderen ook hun babykamer en kraampakket in orde maken.

- Maar voordat het zover is is er vaak een lange weg te gaan. Een moeizame weg, een soms irriterende weg. Want je komt niet zo maar voor adoptie in aanmerking. Aan allerlei kanten wordt je gewogen en doorgemeten. En niet alleen jij als toekomstige ouder (of jullie als toekomstig ouderpaar), maar ook je naastliggende familie. En als het zover mag en kan komen moet je je, meer dan bij IVF, oriënteren op het kostenplaatje, financieel, dat nl. zeer aanzienlijk is of kan worden afhankelijk van land en omstandigheden.

- Over de procedures, de rechten en plichten, is in het achterliggende rapport uitgebreid geschreven. Het fasegewijze proces dat naar 'het einddoel leidt', het Haags Adoptie Verdrag (zie BIJLAGE V) en de Nederlandse Wetgeving (zie BIJLAGE VIII) omtrent adoptie, de inschrijving, de verplichte cursus, de leeftijdsgrenzen voor de ouders, de tijd die gemiddeld per fase vaak aan de orde is, het staat alles omschreven. En ook een breedvoerig ervaringverhaal van een tweetal dat het hele adoptieproces doormaakt en een dagboek bijhield, kunt u volgen in BIJLAGE IX. Verschillende verenigingen, zowel beroepsmatige- als vrijwilligers-, waarvan u lid kunt worden om voor u tot adoptie te komen, of ook een organisatie die meer een zelfdoe-vorm aanhangt. En daarnaast een veelheid aan lotgenotengroepen/verenigingen, waarin ouders zich kunnen organiseren informeren en stimuleren, of ook waarin jongeren uit één en het zelfde land elkaar kunnen ontmoeten. Er is veel organisatie op dit gebied. Een goede zaak, denk ik!

- Ja, stelde een adoptiefouderpaar zèker ook een goede zaak. Want je moet toch, naast alle rompslomp van keuring en rechtsgangen, een 'land-van-her-komst' en 'ouders-van-herkomst' mogelijk, verzekeren dat alles goed geregeld is t.a.v. de toekomst van het kind dat elders andere levenskansen krijgt. Als staat ben je verantwoordelijk voor het wel en wee van je burgers, en je wilt deze kleine wereldburgertjes pas laten gaan wanneer er zekere garanties zijn voor hen.

- En geldt dat heden alles strak georganiseerd en gestructureerd is, vroeger, en ik spreek van een jaar of twintig geleden, was het allemaal deels ook wat losser. Een adoptiestichting als 'Wereldkinderen' was er ook toen al en behartigde belangen (wellicht naast andere toen al bestaande verenigingen), maar adoptie binnen eigen land of binnen Europa leek meer aan de orde (als nu), en soms via andere wegen, kortere lijnen, makkelijker misschien. Je gaf je op voor adoptie. De Raad van de Kinderbescherming kreeg er weet van en kwam er aan te pas. Er volgden bezoek en gesprek, motivaties werden getoetst, situaties doorgemeten. Maar in mijn gesprekken met gemeenteleden ontdekte ik dat vervolgens de weg naar adoptie van een 'blank kind' toen meer open lag en soms sneller gerealiseerd werd. Men belde je omdat er ergens een kind was, in Nederland, of in een kindertehuis elders, dat een adoptieonderkomen zocht. Dingen leken sneller geregeld te kunnen worden. Naast landen als Korea, China, India, Z. Afrika, kon je ook Europese landen opgeven, ogenschijnlijk meer als heden. En deze vormen van adoptie waren ook goedkoper.

- Maar die goedkoopte kon, wanneer het gepaard ging met onzorgvuldigheid of eenvoudiger regelgeving, ook z'n keerzijde hebben. Want als biologische ouders dan achteraf toch nog nawerken, in opeisen van het kind, of storend gedrag, of anderszins, dan heb je misschien de anonimiteit en veiligheid niet genoeg afgedekt. Raar gezegd zou je dan stellen: Goedkoop is duurkoop!

- Want aan adoptie hangt een aanmerkelijk prijskaartje. Iemand die in het circuit voor adoptie zit via Wereldkinderen prognosticeert Euro 15.000. Via internet kom ik

de volgende gegevens tegen : 1. voorlichting door Stichting Adoptie voorzieningen ca. Euro 385; 2. vervolgens bemiddelingskosten, afhankelijk van land van herkomst, tussen Euro 4550 en Euro 22.700 (kosten verzorging kind vanaf geboorte of bekend worden aan ouders, donatie aan kindertehuis, kosten medisch onderzoek, behandelingskosten, juridische kosten in land van herkomst, reis-en verblijfkosten, adoptieproceskosten etc. ook bemiddelings-en bureaunkosten van vergunninghouder); 3. Adoptie naar nederlands recht nog eens Euro 455. (over advocaatkosten leest u ook in BIJLAGE VIII). De meeste kosten zijn, na een drempel, wel onder buitengewone lasten aftrekbaar, maar dan nog blijven de bedragen hoog voor een aankomend ouderpaar.

- Stel dat de adoptievorm die door een ouderpaar verkozen wordt in de duurdere regio zit van rond de Euro 20.000, waar bovenop dan nog komen de voorlichting vooraf en de rechtskosten achteraf, dan zit je op 21.000. Stel dat 50 % aftrekbaar is, dan kost het je nog steeds meer dan 10.000 Euro. Zo'n bedrag staat toch in schril contrast met wat IVF aan ouders kost, of wat pleegzorg kost of OPBRENGT, of ook wat de kosten zijn bij evt. draagouderschap. Waarom, zo vragen vele (aankomende) adoptie ouders zich af ? Wij hebben toch niet om onvruchtbaarheid of kinderloosheid gevraagd ? Waarom springt ziekenfonds of andere ziektekostenverzekeraar, of ook de staat, hier niet ruimhartiger bij? Moet een kind ons meer kosten dan anderen in de samenleving, wat is daar de reden van ?

- En anderen in die samenleving ondervinden ook niet de pijn van de wachttijd, de onzekerheden onderweg in die tijd, en de wantrouwende ellende van het totaal doormeten van iemands staat en status, incl. zijn omgevende familieleden. Waarom is het alles zo scheef verdeeld rondom dit onderwerp. Je zou soms het onmogelijke wensen en eisen dat ook gezinnen waar zomaar kinderen kunnen worden verwekt en komen, tevoren een schriftelijke toestemming krijgen of moeten behalen.

- Over kosten gesproken, aanmerkelijke kosten, wat komt het groots en warm over wanneer je ontdekt dat binnen sommige families de omliggende broers en zusters en ouders en anderen zeggen "Maar ook binnen jullie relatie zouden er kinderen mogen zijn als jullie dat vurig wensen; wij dokken/betalen mee aan de hoge kosten die het proces van verkrijgen van adoptief kinderen met zich meebrengt. Niet allen jullie krijgen kinderen, wij als familie krijgen ook neefjes of nichtjes, kinderen in onze bredere kring". Fantastisch !

- Diverse adoptiefouders gaven aan dat zij, nadat ze door de toegangspoort van de procedures waren en groen licht hadden, soms een adoptievraag op hun levensweg kregen die zo apart of uniek was dat ze het ervoeren als levensopdracht van de Heer, een vraag van Hogerhand. En met die geloofsinstelling stapten ze dan in een vernieuwde situatie, met een aangereikt of geschonken eerste, tweede ,derde of vierde kind. Soms moet je er om verhuizen, soms moet je financieel daartoe van andere plannen afzien, maar je doet het uit liefde.

- En als je dan eindelijk dat doel bereikt hebt of je kind hebt geaccepteerd, of beter 'geadopteerd', en zo een kind in je armen mag sluiten, uit een tehuis dichtbij of (meestal) veraf, dan ben je er wel,... en nog niet. Want je sociale omgeving zal in sommige gevallen altijd nog klaar blijven staan met haar oordeeltje of commentaar.

- Het doet immens pijn wanneer je naast eigen kinderen een kind wilt adopteren uit ideële overwegingen en dan te horen kunt krijgen dat (groot)ouders of anderen dit kind niet willen accepteren, niet willen zien, niet opnemen in verjaardags- en sinterklaas (in liefdes-) circuit. Er tekent zich dan een onmogelijk dilemma af, want moet ik kiezen voor m'n ouders of voor dat kind, zo'n kind, dat stuk toekomst ?

- Je in liefde geadopteerde kind haalt, net als ieder ander kind op zijn tijd, kattenkwaad uit. Je bestraft het met woorden of een keer hardhandig. En je hoort dan zeggen : “Je kunt wel zien dat het haar eigen kind niet is, want dan zou ze nooit zoiets doen!”

- Of, erger nog. Je wilt je geadopteerde kind uit liefde en overtuiging, van harte, laten dopen. Je maakt, - en vele jaren geleden speelde dit echt - , een afspraak met je predikant. Deze wil van alles over en van het kind weten, tot en met de vraag of de ouders elders eigenlijk ook wel christelijk (genoeg) waren (alsof er een soort erfelijke noodzaak is). Hij treedt in in het intiemste privé. Hij wil weten wat verzwegen moet worden of wat (nog) niet geweten wordt, en vaak irrelevant is rondom de komaf. En ten einde kom je dan toch tot de afspraak voor de doop. En je staat in de kerk en krijgt als eerste vraag : “verlangen jullie, als VERZORGERS van dit kind, dat het gedoopt wordt in de Naam van...”, en je gaat met die vraagstelling, als aan de grondgenageld, door de grond en hebt op dat moment geen alerte reactie terug. Maar je bent wel de OUDERS. Het is jouw toebedeelde kind, helemaal. Waarom dit onbegrip, dit lijden, dit gedrag van NB een gelovige omgeving, sterker, van een voorganger !??

- En met sommige adoptie kinderen blijkt geen land te bezeilen. Kreeg je ze te laat , te oud? Wreekt zich hun komaf ? Komen ze niet los van hun verleden? Of is het een ongelukstreffer, zoals je ook in normale situaties met biologisch eigen kinderen had kunnen hebben? Het is niet na te gaan. Maar je verantwoordelijkheid en zorg als niet biologisch maar nadrukkelijk wèl adoptiefouder drukt dan wel zwaar. Vragen komen op als ‘ligt het aan mij?’ of “kan ik niet opvoeden?”, of “houd/hield ik niet genoeg van hem/haar?”, en mensen kunnen er hevig door in de knoei raken.

- Mogelijk vanwege het plaatsen in een uitzonderingspositie van adoptiekinderen en hun adoptiefouders, door het schrijven van dit rapport en de aandacht die er zo aan gegeven wordt, riep mijn vraag om een gesprekje bij een gezin ook de reactie op van “wij willen helemaal geen gesprek”. Want dan zou je het uitzonderlijke beamen of ondersteunen. Onze kinderen voelen zich prima, gelijk aan anderen, geaccepteerd, en gesprek zou het onderscheid oproepen of aanwakkeren. Het is goed zo het nu is, gesprek zou alleen maar verschillen creëren die nu niet(meer) gevoeld worden.

- Adoptie is binnen de christelijke gemeente een onderwerp dat stellig meer aandacht mag hebben. Het is te makkelijk wanneer sommigen je zeggen, melden of schrijven dat bepaalde sites op Internet je de antwoorden wel geven. Sommige mensen werken daar niet mee en moeten op andere wijze voelen dat hen in hun pijn en zorg recht gedaan wordt, een erkenning van wat soms al vele jaren aan hen vreet. Door dit rapport hopen we ook hen een hart onder de riem te steken en zo te steunen.

- En wat triest wanneer je hoort dat ouders een kind adopteerden en drie maanden na ontvangst van het kind in hun midden in het huwelijk afscheid van elkaar nemen; scheiding! En dan touwtrekken rond de zorg van de kinderen. Wat een pijn voor kinderen, vroeg of later. Had een gezinsscreening ,die steeds plaats vindt, dit maar mogen constateren. Zo’n check is dus ook betrekkelijk.

- Maar ieder echtpaar zou wel een VIA cursus van zes keer mogen doen, zei een ouderpaar. Want elke ouder leert daar wat hem te wachten kan staan. Waarom niet voor elk tweetal zo’n cursus verplicht ?

- Bij adoptie blijken ouders bewust voor een bepaald land te kiezen. De inschatting dat kinderen en jongeren uit zo’n land binnen de puberleeftijd redelijk

geaccepteerd zullen worden in de nederlandse (jongeren-) samenleving speelt soms een rol. Het is verantwoord vooruit denken.

- En op een vraag van mij aan ouders die al een meisje geadopteerd hadden of nu de 2^e bij voorkeur een jongetje zou moeten zijn, klonk het doordachte antwoord: 'het maakt ons niet uit, althans dat zullen we niet zwart-wit uiten, want vroeg of laat ziet dat 2^e kind z'n dossier in, dat we hier zo compleet mogelijk houden, en ontdekt het dat we liever in zijn/haar plaats een kind van de andere sekse gehad hadden,...en dat kan (opnieuw) een dreun geven!'

- Sommige ouders kiezen bewust voor ophalen van het kind uit het geboorteland, anderen kiezen liever voor overdracht op Schiphol en brengen of halen via een escort. Het eerste zal wellicht duurder zijn dan het tweede. Sommige landen vereisen dat het aankomende ouderpaar zelf naar het land en het kindertehuis komt.

- Echt het kindertehuis en de slaapkamertjes of ligboxen (bedjes) zelf bezoeken of zien mag meestal niet. In een zeldzaam geval gebeurt het toch.

- En dan, als het adoptie-kind er is. Ieder ander gezin waar een kind geboren wordt geniet rondom de geboorte 16 weken zwangerschap (of ouder-) verlof. Welnu, voor adoptie staat zeggen en schrijven VIER weken. En dat terwijl de situatie eerder moeilijker wennen is dan makkelijker, in verhouding tot het krijgen van een eigen baby. Nee, er zou ook in dit opzicht van rijkswege nog veel recht te trekken zijn.

PLEEGOUDERSCHAP

- Pleegzorg (zie hierover uitgebreider HOOFDSTUK 5 van het rapport) kan meestal op kortere termijn geregeld worden, maar vereist desalniettemin ook een voorbereidingscircuit. Wanneer een echtpaar of een enkeling zich beschikbaar wil stellen voor pleegzorg, volgt er ook een soort toets of intake gesprek en moet de pleegouder (of de –ouders) een aantal avond 'cursussen' volgen. Ook al hangen er heden ten dage her en der affiches (, en lees je advertenties,) waarop(-/in) om pleegouders gevraagd wordt, dit betekent niet dat je van de ene op de andere dag ook pleegouder bent. Terecht, want een zorgvuldige voorbereiding in het belang van het kind en z'n achterban is geboden.

- Bij pleegzorg krijgen ouders niet het gezag over het kind. Het is een vorm van jeugdzorg, soms van tijdelijke aard. In gradatie ligt deze zorgvorm en kind-in-het-gezin vorm weer anders en achter, op die van IVF en adoptie. En misschien moet de vorm van draagmoederschap, die hierna aan de orde komt, nog wel gradueel boven deze vorm gedacht worden. Maar waarom zou je van gradaties spreken? Het is mooi en waardevol wanneer je een kind mag verzorgen, liefde kunt geven en ontvangen. En het is goed dat een kind krijgt waar het in het leven recht op heeft (op grond van zijn 'zijn', op grond van de rechten van de mens!).

- Er blijken diverse vormen van pleegzorg te bestaan. De één meer crisis-achtig, de ander gericht op bepaald soort kinderen etc. In het rapport zelf, in hoofdstuk 5, leest u er meer over.

- Het contact tussen biologische ouders en pleegkind loopt, veiligheidshalve en correctheidshalve, meestal over een aantal schijven, waarbij de pleegouder een maatschappelijk werkster als aanspreek punt heeft en de biologisch ouder de jeugdzorg. Die beiden hebben op hun beurt onderling weer functioneel contact.

- In het geval van pleegzorg moet veel meer rekening gehouden worden met de biologische ouders, en is er soms, via bovenstaande schijven, overleg. Ook zijn er soms bezoeken bv. zodanig dat het kind één keer in de 14 dagen bij z'n biologische ouders is.

- De pleegouder die een pleegkind in het gezin heeft opgenomen ontvangt daarvoor per tijdseenheid (maand) een vergoeding. Hier dus een totaal andere, haast omgekeerde situatie wanneer je hem vergelijkt met IVF of adoptie. Een situatie met "geld toe". Geld voor levensonderhoud en zorg.
- Bij crisisopvang is opname soms van een tevoren bepaalde afgemeten korte duur. Eén van de ouders die ik uit die sfeer sprak stelde: "Ik heb geen contact met de vele kinderen die ik op deze wijze de afgelopen 20 jaar heb mogen verzorgen. Ik zou die voortgezette contacten niet waar kunnen maken, met m'n agenda; ... ik hoop dat het ze goed gaat". Inmiddels was deze persoon gestopt met pleegkinderen en pleegzorg omdat er van de eigen kinderen kleinkinderen kwamen. "En dan wordt het moeilijk wanneer een kleinkind aan tafel zegt 'dat lust ik niet', en het naar de orde van de pleegzorg is dat dat pleegkind hoe dan ook zijn bord leeg eet!" Het ging botsen !
- In een aantal situaties, bv. in het geval van 'vrijwillige plaatsing', kan ook de pleegouder de tijdslimiet bepalen t.a.v. de pleegzorg. Wordt die zorg op een gegeven moment te veel dan kan hij/zij dat kenbaar maken aan de Stichting Pleegzorg of de maatschappelijk werker. De zorg wordt dan, in overleg, beëindigd, en er wordt een nieuw adres gezocht voor het pleegkind of het gaat mogelijk terug naar de biologische ouders.
- Eigenlijk kun je stellen dat je in het geval van pleegzorg altijd te maken krijgt met probleemkinderen. Het zijn kinderen die uit een verscheurd gezin komen of binnen hun eigen gezin niet te handhaven zijn. Kinderen van jonge moeders, of .... Kinderen die soms al enige tijd in een tehuis verblijven. Voor hen wordt zorg en liefde, structuur en helderheid, elders gezocht. Soms heeft een kind tijdelijk die zorg nodig om bijgestuurd te worden.

DRAAGMOEDERSCHAP

- "Een kat in 't nauw maakt rare sprongen" is een goedkope en in sommige settingen terechte zegswijze. Wanneer tweetallen de vurige wens uiten een kind te hebben in hun relatie, wanneer normale zwangerschap niet lukt, wanneer IVF geen succes heeft misschien, en ook donorzaad of een eiceldonatie niet binnen het blikveld liggen van wat mogelijk of gewenst is waar het hun eigen lichaam aangaat, dan kan heel voorzichtig nog draagmoederschap overwogen worden (zie hierover ,uitgebreider, HOOFD- STUK 4 in dit rapport). De draagmoeder kan een eigen eikel met eigen sper- ma dat leidde tot een eigen vrucht (embryo) ingebracht krijgen om zo het ma- ximaal eigene te dragen. Maar, gaat dat te ver in wat haalbaar blijkt, dan kan ook gewerkt worden met donorsperma of een eikel van de draagmoeder.
- Na de bevalling d.m.v. een draagmoeder dient er nog wel een juridische weg gegaan te worden van afstand en overdracht. En dat ligt allemaal niet eenvoudig.
- Het risico dat een kind in de schoot een draagmoeder op andere gedachten of gevoelens brengt is niet ondenkbaar. Afspraken moeten dus hard zijn. Want... de vrouw die het kind baart is juridisch de moeder.... En een wensmoeder kan besluiten het kind niet te accepteren !
- Ook uit een draagmoeder kan een gehandicapt of gebrekkig kind geboren worden. Hoe wordt daar dan mee omgegaan !?
- Het is goed rond draagmoederschap medische grensindicaties in te bouwen en je daar aan te houden. (zie Hoofdstuk IV).
- Commercieel draagmoederschap mag in Nederland ten ene male niet !

- In veel gevallen zoekt men de Draagmoeder in de naaste familie- of kennis-senkring. Daar is men bereid veel voor elkaar op te brengen, in liefde!
- In BIJLAGE IX is een uitgebreid voorbeeld opgenomen van een homofiel tweetal dat via draagmoederschap een kind in hun midden trachtte te verkrijgen.

7.2.3. PIJN/(VREUGDE-)PUNTEN ACHTER IN HET PROCES

- “Back tot the roots!” , zo klinkt het, en sommige geadopteerde jongeren hebben dat sterk over zich. Een eerlijke zaak. Maar er zit een erg pijnlijke kant aan voor de adoptiefouders. Natuurlijk gunnen ze hun kind alle geluk van de wereld. Maar zo op afstand verder leven, mogelijkerwijs, en afscheid nemen voor heel lang of permanent, dat gaat elk mens door merg en been, en zeker binnen dit bijzondere ouderschap snijdt het diep in het vlees, en de ziel.
- En als dan, vroeg of laat, jouw geadopteerde kind volwassen is, een partner vindt en zelf kinderen krijgt, en jij dus kleinkinderen, dan gaat er een onbeschrijflijk diepe vreugde door je heen. Wat jou nooit aan den lijve overkwam mag nu, één generatie verder, zo wel gebeuren. Het proces van zwangerschap en bevallen maak je intens mee !

7.3. Pijnpunten die vooralsnog blijven bestaan

De natuur laat zich niet regelen. Gods Schepping is rijk, een pracht, maar ook ondoorgrondelijk. De mens heet in Psalm 8 ‘de Kroon der Schepping Gods’ en de dichtwoorden van David zeggen daar “Gij hebt hem bijna goddelijk gemaakt”, die mens dus. Maar dat laatste stukje, tussen bijna en helemaal, is het soevereine gebied van God. Het laat zich door de mens niet regelen of beheersen.

De pijn rond het ‘Waarom’ van kinderloosheid en eigen lichaam zal blijven. Het is goed dat mensen om je heen, in familieverband of kennissenkring, maar zeker ook in de christelijke gemeente, als een warme deken om je heen zijn en meeleven, evt. non-verbaal, zodat het minder pijn doet in zekere situaties, maar soms ook verbaal, zodat je samen door de diepte heen kunt, en er sterker weer uitkomt.

Je blijft dromen van een kind, geen mens die je dat kan ontnemen, geen mens die je daarvan kan ‘genezen’. Soms vind je compensatie in je werk, beroepsmatig of als vrijwilliger, soms ook draai je er voortdurend in vast. Mensen moeten er in Godsnaam voor elkaar zijn, van harte!!

7.4. Doelgroep rapport

Voor wie schreef ik dit rapport ?

- Misschien voor mijzelf om meer aan de weet te komen over wat er leeft aan pijn en woede, rond alles wat te maken heeft met kinderloosheid en de vurige wens (of droom om) naar een kind.
- Maar hopelijk ook voor u/jou, die bevangen bent door die droom en voor wie de normale weg van bevruchting en zwangerschap lijkt afgesneden te zijn. Dat het een hulp en gids mag zijn in de doolhof van mogelijkheden, en een eerste verheldering in wat er in verschillende situaties op je af komt.

- Maar ook mag het een document zijn voor ieder ander, die m.i. weet moet hebben van wat er omgaat bij mensen die geen kinderen kunnen krijgen, maar er wel van dromen en blijven dromen, en jaren hun best deden, of misschien nog steeds hun best doen, om die droom voor hen via een aparte weg in vervulling te doen gaan. Wat beweegt hen, wat maken zijn door.... U dient er weet van te hebben.